

Ämnesområde

Mitt projekt handlar om officialprincipens betydelse för prövningen av asylmål. I fokus är domstolsprocessen och domarens roll i den. När jag inledde forskningsprojektet hade jag en mer praktisk hållning till juridik och forskningsidén sprang ur mitt tidigare arbete som föredragande på migrationsdomstolen.

Min första akademiska uppgift blev att formulera en intressant och realiserbar forskningsfråga. Jag insåg ganska snabbt att officialprincipens betydelse inte bara är svårgreppbar i förhållande till asylmål; även dess generella betydelse är besvärlig att ringa in. Många olika begrepp överlappar varandra, till exempel officialprövning, indispositiv, officialansvar, utredningsskyldighet och utredningsansvar. Frågan uppstod vari jag skulle ta avstamp för att bringa reda i begreppen. Eftersom det inom förvaltningsrätten inte finns särskilt mycket forskning om processuella frågor (och officialprincipen tillhör inget undantag) har jag ägnat en del tid åt att hitta ett passande angreppsätt. Valet har fallit på allmän processrättsteori eftersom den erbjuder en väl etablerad terminologi och struktur för att spjälka upp domstolsprocessen och ansvarsfördelningen mellan dess olika moment.

En betydande del av forskningstiden har därmed bestått av inläsning av processrättsliteratur. Jag har nu tillräckliga kunskaper i allmän processrättsteori för att kunna lyfta blicken från böckerna och själv laborera med processrätt och utlänningslagen. Avhandlingsmaterialet består än så länge av två olika delar.

I den första delen arbetar jag med grundläggande processrättsteori. Genom att applicera den processrättsliga systematiken, med begrepp som rättsfrågor, rättsfakta, bevisfakta, osv., på utlänningslagen har grundläggande processuella frågor kommit upp på bordet. Det har varit ett givande arbete och jag har nu verktyg för att dels kategorisera *informationen*¹ i ett mål, dels förklara *makt-* och *ansvarsfördelningen* över processens olika moment. Jag ska i den följande texten ge några exempel på vad man kan se om utlänningslagen betraktas genom processrättsliga glasögon.

I den andra delen forskar jag om officialprincipen och med hjälp av processrättslig terminologi och forskningsresultaten från den första delen försöker jag rama in principens betydelse för prövningen av asylmål. Officialprincipen handlar om domstolens befogenheter att agera *ex officio* (dvs. självständigt och oberoende av parternas inställning) och därmed domstolens *medinflytande* över processens innehåll.² Så definierad väcker principen många intressanta processuella frågor som jag just nu arbetar med. Jag har ännu inte tagit mig an officialprincipen i förhållande till asylprövningen utan uppehåller mig fortfarande vid mer generella spørsmål. Det är ett komplext samband mellan *vad* som ska bevisas (bevisfakta/rättsfakta), *vem* som får föra in bevisning (bevisföringsbörda/utredningsansvar),

---

¹ En domstolsprocess omfattar en massa information i formen av bevisning, påståenden om konkreta omständigheter, gällande rätt osv.

² Per-Olof Ekelöf och Henrik Edelstam, *Rättegång. Första häftet* uppl. 8. (2002) s. 68 ff

hur *god bevisning* som krävs (robusthet/beviskrav) och *vem* som ska bära risken (bevisbörda/beviskrav) i en domstolsprocess när officialprincipen styr ansvarsfördelningen. Jag återkommer till detta längre ner.

DEL 1

Allmän processrättsteori

Även om vetenskapsteori möjligen diskuteras mindre inom juridisk forskning jämfört med många andra samhällsvetenskapliga ämnen, är det viktigt att förstå vilka ontologiska och epistemologiska antaganden som den allmänna processrättsteorin bygger på för att kunna förhålla sig till vad "vi ser med de processrättsliga glasögonen".

Med ontologi avses vilken slags uppfattning vi har av verkligheten; vad verkligheten *är* och vad som *existerar*. Med epistemologi avses vad för slags kunskapsinhämtning vi tror är möjlig; finns *säker* och *objektiv* kunskap. Processrätten och dess begreppsbildning är komplex och bygger på grundantagandet att det råder en absolut skillnad mellan (subjektiva) värderingar och (objektiva) fakta, och därmed mellan lag och verklighet. Värderingar anses inte ha något sanningsvärde i meningen sant/falskt eftersom de inte existerar eller representerar någon objektiv mening. Fakta, däremot, representerar faktiskt existerande förhållanden om vilka vi kan nå (objektiv) kunskap. Ett faktapåstående är därför alltid sant eller falskt. Det ger följande utgångspunkter för processrätten.³ Lagen är en abstrakt teoretisk konstruktion som grundas på mänskliga värderingar och därmed representerar den inte någon objektiv mening. Lagen *är* varken sann eller falsk, och det finns ingen naturlig, av ovan skänkt, rätt. Verkligheten, den vi lever i, existerar dock och faktiska händelser har antingen inträffat eller inte. Ett påstående om existensen av en konkret händelse är därmed endera sann eller falsk.

Detta är viktigt att ha med sig för att förstå den vedertagna systematiken i allmän processrättsteori. I min forskning avser jag dock också att diskutera vilka implikationer som uppstår om alternativa vetenskapsteoretiska utgångspunkter skulle användas.

---

³ Per-Olof Ekelöf och Henrik Edelstam, *Rättegång. Första häftet* uppl. 8. (2002), se kap. 1

Processuella grundbegrepp

Den processrättsliga systematiken innehåller två huvudsakliga dimensioner, (i) tolkning/utredande och fastställande av lag samt (ii) tolkning/utredande och fastställande av konkreta omständigheter i det enskilda målet.⁴

Den första dimensionen tar sikte på den teoretiska innebörden av lagen. En paragraf består av flera moment eller villkor, och dessa villkor kallas *abstrakta rättsfakta* eller *rekvisit* (härefter rekvisit).⁵ I de allra flesta fall räcker inte en semantisk förståelse av ett rekvisit, utan ytterligare operationer krävs för att kunna fastställa dess innebörd och tillämpningsområde.⁶ (Detta moment kallas ibland för *subordination*.⁷) Ett illustrativt exempel är 45 § köplagen som stadgar att "Följer priset inte av avtalet, skall köparen betala vad som är *skäligt* [...]". Vad som är skäligt går inte att utläsa av lagen utan är ett förhållande som domaren måste avgöra genom tolkning.⁸ I vilken mån det faktiskt är möjligt att "objektivt" fastställa lagens mening (rekvisitens omfång) diskuteras emellanåt inom den rättsvetenskapliga forskningen, men ska här inte vidare avhandlas. Det räcker med att konstatera att domaren vid rättstillämpningstillfället måste bilda sig *en* uppfattning om lagens innebörd för att kunna avgöra om den är tillämplig i det aktuella målet.⁹ Den information (kunskap) som ligger till grund för domstolens bedömning av lagens mening benämns som *rättstillämpningsfakta*. Rättskällevärdet används för att definiera vilka informationskällor domaren antas ta i beaktande.¹⁰

Den andra dimensionen handlar om att lyfta fram de faktiska förhållandena som ska ligga till grund för den rättsliga prövningen. Detta förfarande inbegriper flera moment. För det första ska information om vad som har hänt eller skulle kunna hända föras in i rättsprocessen. Denna råa, obearbetade, information kallas *bevisfakta*¹¹. Den ska sedan värderas och sorteras, dvs. rätten ska avgöra vad som är bevisat och relevant i sammanhanget. Eftersom det ofta är svårt att helt säkert bevisa existensen av en viss omständighet använder man ett s.k. *beviskrav* som ett mått på hur stor osäkerhetsgrad som kan tillåtas angående en omständighet för att rätten ska få betrakta den som bevisad och lägga den till grund för prövningen.¹² Om beviskravet inte uppnås ska omständigheten anses icke-existerande

⁴ Nordh, *Praktisk Process 1*, uppl. 3 (2012) s. s. 44, Lindell, *Civilprocessen: rättegång samt skiljeförfarande och medling*, Uppl. 3 (2012), s. 105

⁵ Nordh *Praktisk Process 6* uppl. 1 (2009) s. 14

⁶ Per-Olof Ekelöf och Henrik Edelstam, *Rättegång. Första häftet* uppl. 8. (2002)s. 81; Strömholm *Rätt, Rättskällor och Rättstillämpning* uppl. 5,(1996) s. 431

⁷ Lindell, *Sak och Rättsfrågor* (1987) s. 369

⁸ Nordh, *Praktisk Process 1* uppl. 3 (2012) s. 44

⁹ Strömholm *Rätt, Rättskällor och Rättstillämpning* uppl. 5 ,(1996) s. 42, 76

¹⁰ Det finns naturligtvis flera rättskällevärdet, se tex. A. Peczenik, *Juridiken teori och metod*, s. 35, S. Strömholm *Rätt, Rättskällor och Rättstillämpning* uppl. 5,(1996), s. 311, Ekelöf *et al.*, *Rättegång -fjärde häftet*, uppl. 7 (2009) s. 303, Nordh *Praktisk Process 6* uppl. 1 (2009) s. 15

¹¹ Nordh, *Praktisk Process 1* uppl. 3 (2012) s. 43

¹² Nordh "Bevisbörda och beviskrav i tvistemål" SvJT 2012 s. 783

(rätten får alltså inte betrakta den till hälften sann).¹³ Om beviskravet är uppfyllt och omständigheten är rättsligt relevanta utgör omständigheten ett s.k. *konkret rättsfaktum* (härefter rättsfakta).¹⁴

Om själva bevisvärderingen och hur den bör gå till finns det inom den rättsvetenskapliga forskningen olika uppfattningar om som jag i detta sammanhang inte går vidare in på.¹⁵ Ett moment som inte får förbises (i alla fall inte i processrättsliga sammanhang) är att domaren, förutom att värdera bevisen, också ska avgöra vilka konkreta omständigheter som är relevanta för den rättsliga prövningen. Det är ju möjligt att parterna fört in omständigheter i processen som rätten inte anser vara rättsligt relevanta och då gör rätten göra ett visst urval. Detta är viktigt att notera eftersom man annars kan få uppfattningen att rättsfakta finns där ute, färdigförpackade och redo att " hittas".¹⁶

I det sist nämnda delmoment sätts alltså domarens föreställning om vilka typsituationer som lagen träffar i relation till den konkreta situation som det föreliggande målet innefattar. Med processrättsliga termer; "rätten *subsumerar* rättsfakta under rekvisit" vilket betyder ungefär "rätten sorterar faktiska händelser under rättsliga bestämmelser".¹⁷ Subsumtionsmomentet äger domaren alltid (vilket följer av principen om *da mihi factum, dabo tibi jus* - som betyder ungefär *ge mig faktum så ger jag dig rätt*).¹⁸ Av detta kan den viktiga slutsatsen dras att en part aldrig kan åläggas att bevisa ett rekvisit (för det *existerar* ju inte) utan endast rättsfakta, dvs. de faktiska omständigheterna i ett mål. v de faktiska omständigheterna Domarens tolkning av lagen kommer att påverka vilka fakta i målet som anses ha rättslig relevans.

---

¹³ Ekelöf et al., *Rättegång -fjärde häftet*, uppl. 7 (2009) s. 79

¹⁴ P-O Ekelöf et al. *Rättegång – Första häftet* 8 uppl.(2002)s. 40

¹⁵ Ekelöf et al., *Rättegång -fjärde häftet*, uppl. 7 (2009) s. 160 ff.

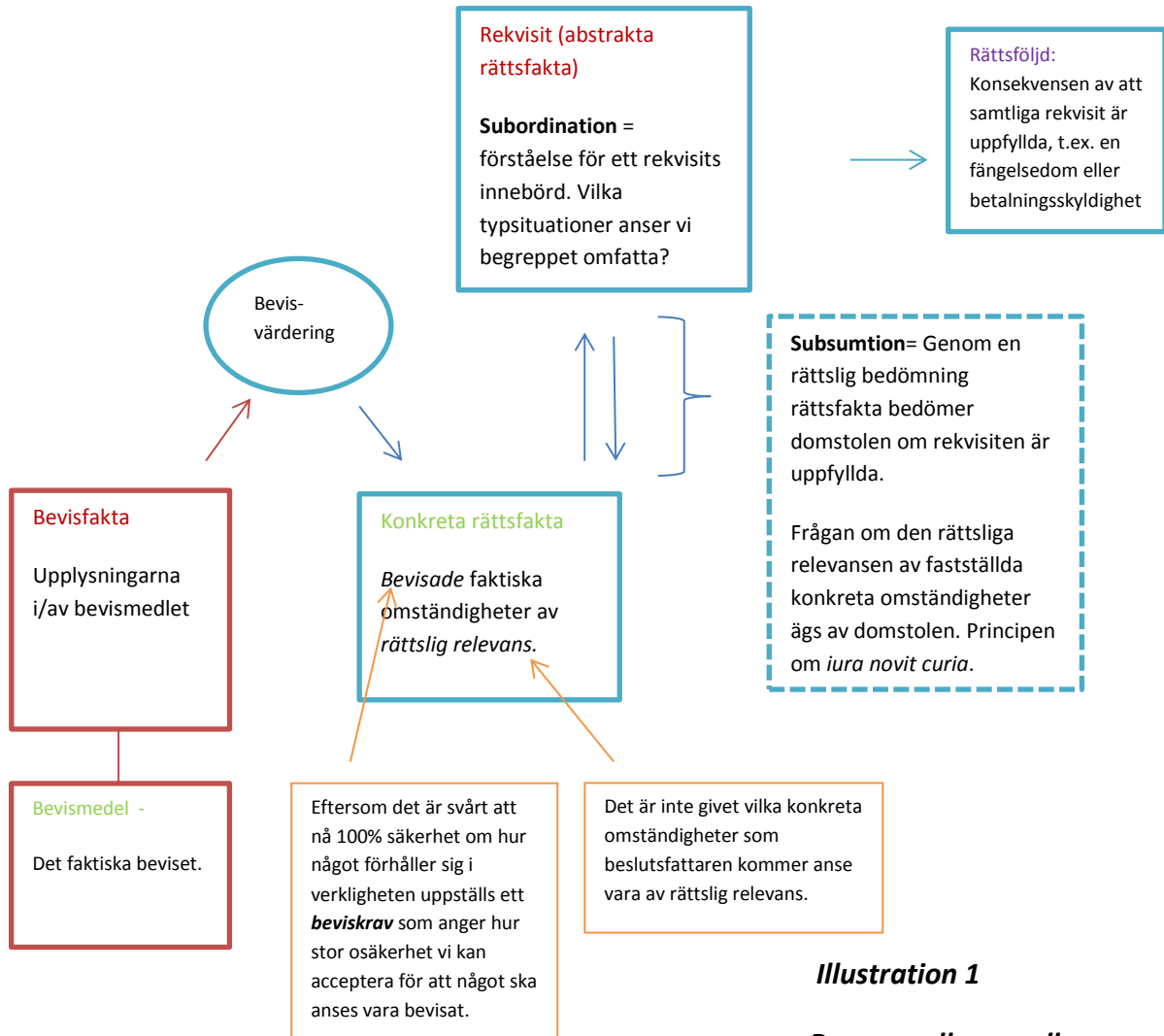
¹⁶ P-H Lindblom, *Processens arkitektur*, i Vänbok till Torleif Bylund, (Lindblom), s. 176

¹⁷ Nordh, *Praktisk Process* 1 uppl. 3 (2012) s. 45; Strömholm *Rätt, Rättskällor och Rättstillämpning* uppl. 5 (1996), s. 401

¹⁸ Torbjörn Andersson, *Dispositionsprincipen Och Eg:S Konkurrensregler: En Studie I Snittet Av Svensk Civilprocess Och Eg-Rätten* (68; Uppsala: lustus, 1999) at s. 180. Bengt Lindell, *Civilprocessen: Rättegång Samt Skiljeförfarande Och Medling* (Uppsala: lustus, 2012) at 50-51 anför att begreppen är synonyma.

Processrättsteori i skissformat

För att illustrera texten ovan och den struktur som de processrättsliga begreppen bygger har jag tagit fram skissen nedan.

Illustration 1

Processuella grundbegrepp

Begreppen och skissen hjälper oss att se hur olika typer av information kan struktureras och indelas i kategorierna fakta (rättsfakta) och värderingar (rekvisit).

Det blir tydligt att många moment i domstolsprocessen är beroende av domarens rättsliga bedömningar och värderingar. Sådana frågor kallas inom processrätten för rättsfrågor, och när det gäller dessa får domaren inte delegera beslutanderätten till parterna i målet. Frågan om till exempel vilken lag som ska tillämpas, hur denna lag ska tolkas eller vilka faktiska omständigheter i målet ska läggas till grund för prövningen ligger alltid hos domstolen och denna ansvarsfördelning (eller snarare maktallokering) gäller för alla måltyper.

Vad som däremot kan variera beroende på måltyp är hur ansvaret för bevisfrågorna (sakfrågorna) fördelas. Om den s.k. åberopsbördan ska tillämpas innebär det att domstolen bara får beakta sådana konkreta omständigheter - rättsfakta - som parterna uttryckligen åberopat. Gäller åberopsbördan är bevisningen strikt ett partsansvar. På så sätt är det parterna som styr, disponerar, processens innehåll och vilka omständigheter domstolen får beakta. Inom processrätten kallas sådana mål för dispositiva mål.

Om åberopsbördan däremot inte ska tillämpas blir ansvarsfördelningen diffus. Visserligen betyder det att parterna inte kan begränsa den rättsliga prövningen att gälla endast vissa omständigheter utan rätten får beakta alla konkreta omständigheter i målet *ex officio*. Betyder det också att rätten ges ett ansvar för utredningen i målet, och vad leder det till i förlängningen? Dessa frågor är av stor betydelse och utgör fokus för min forskning idag. Det finns anledning att återkomma till detta längre fram i texten, men först vill jag ge exempel på hur allmän processrättsteori kan användas i prövningen av 4 kap. 1 § Utlänningslagen, flyktingbestämmelsen.

Asylrätt genom processrättens glasögon

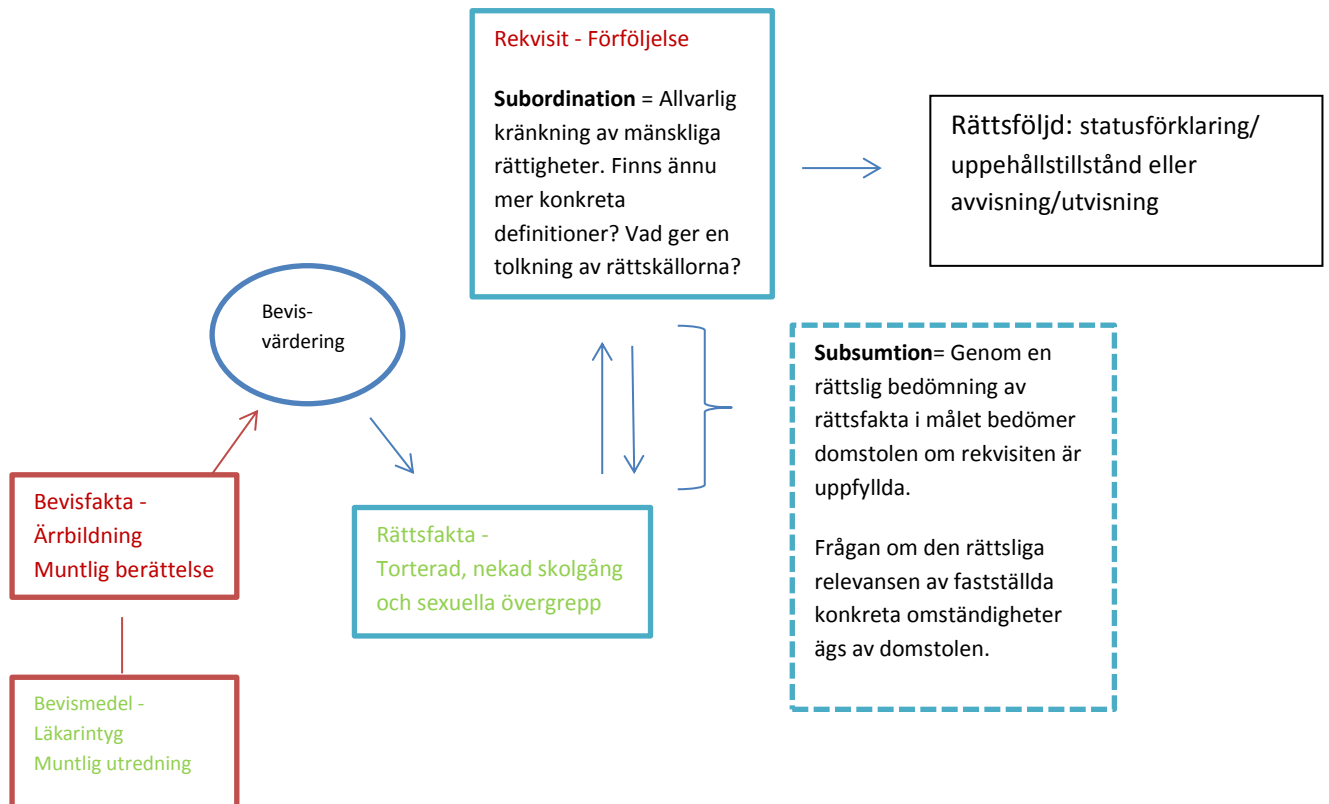
Flyktingbestämmelsen bygger i hög grad på rekvisit som är svåra att ge exakta definitioner. Betrakta exempelvis rekvisiten "förföljelse", "politisk uppfattning" eller "välgrundad fruktan" i 4 kap. 1 § utlänningslagen. Dessa begrepp ger inte "i sig själva" klara besked om vilka konkreta situationer som avses utan omfattande tolkningsoperationer krävs. Förföljelserekvisitet är ett bra exempel på detta. För den som dyker ner i litteraturen blir det snart tydligt att det inte finns *en* definition utan flera olika tolkningar påträffas. Vissa menar att begreppet bör tolkas restriktivt och endast omfatta sådana åtgärder som riktar sig mot en personens liv eller frihet (med tydlig referens till principen om *non-refoulement*). Andra menar att begreppet bör tolkas extensivt och också innefatta allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vad som menas med *allvarlig* kränkning i detta avseende råder det delade meningar om.¹⁹ Självklart kan - och bör - domarkollektivet sträva efter konsensus i rättstillämpningen så att domstolsprocessen blir så rättsäker som möjligt.²⁰ (I detta avseende kan Migrationsöverdomstolen i egenskap prejudikatsinstans förstås fylla en stor funktion.) Men, det finns dock inte "en" sann tolkning av rekvisitet utan en viss variation måste tålas (även om jag förstås inte är fullständig relativist och anser att "anything goes").

---

¹⁹ James C. Hathaway and Michelle Foster, *The Law of Refugee Status* (2.; Cambridge: Cambridge University Press, 2014) at 182 ff.

²⁰ P-O Ekelöf *et al. Rättegång – Första häftet* 8 uppl.(2002)s.

Genom att applicera allmän processrättsteori och den tidigare presenterade skissen på rekvisitet *förföljelse* framkommer följande:

Illustration 2

Rekvisitet "förföljelse"

Med hjälp av en dylik skiss tydliggörs vad prövningen av rekvisitet förföljelse kan handla om och vilka "typfall" domaren ser framför vid en asylprövning. I detta avseende finns det ingen väsentlig skillnad mellan förfarandet hos Migrationsverket och domstol utan den processrättsliga systematiken erbjuder en generell lagtillämpningsmodell.

Ett problem som jag dock har stött på i min forskning är att rekvisiten i 4 kap. 1 § utlänningslagen inte så enkelt låter sig delas upp, ett och ett, eftersom de i stor utsträckning står i beroendeförhållande till varandra. Det innebär dessutom särskilda bevismässiga problem eftersom den slutliga bedömningen ska mynna ut i en prognostisk bedömning. Inom processrätten hanterar man ibland sådana bestämmelser genom att betrakta rekvisiten som kommunicerande kärl. Inhibitionsfrågor utgör ett sådant exempel. Å ena sidan; sannolikhet för ändring av det överklagade beslutet? Å andra sidan; oföremånliga

verkningar om det överklagade beslutet inte inhiberas? För det fall de oföremånliga verkningarna framstår som irreparabla krävs inte alltid så starka skäl för att tro att det överklagade beslutet ska ändras.²¹ Frågan är om man verkligen kan hantera rekvisiten i flyktingbestämmelsen på det sättet. Ju allvarligare förföljelse, desto lägre krav på koppling till välgrundad fruktan? Det låter inte särskilt troligt, och detta problem genererar en betydande forskningsuppgift.

DEL 2

Officialprincipen – vad betyder den?

Vissa måltyper aktualiserar frågor där såväl det allmänna som det enskilda intresset av korrekta avgörande är betydande. Vårdnad om barn är ett typexempel. Kungstanken i dessa mål är att domstolen bör ges ett stort medinflytande över processens innehåll dels för att säkerställa barnets bästa, dels för att möta allmänintresset av materiellt riktiga domar.²² I dessa mål har domstolen kompetens att *ex officio* utreda faktiska förhållanden, föra in bevisning i processen och eftersom åberopsbördan inte ska tillämpas kan domstolen obegränsade av parternas åberopanden och ev. överenskommelser avgöra vilka omständigheter som får beaktas i den rättsliga prövningen.²³

Skisserna som jag har laborerat med ovan ger inga direkta svar på frågan om domstolen enligt officialprincipen har en skyldighet att vidta utredningsåtgärder eller om det krävs explicita lagstöd för en sådan tolkning. I min forskning försöker jag hitta ingångar till dessa frågor. Inom den allmänna processrätten har jag funnit två särskilt användbara begrepp; *bevisbördan* som pekar ut vilken part som ska bevisa de relevanta konkreta omständigheterna i målet och *robusthet* som ramar in frågan om bevissituationens kvalitet.

Bevisbördan

Det finns olika teorier inom processrätten för hur bevisbördan ska placeras och den ena teorin kan inte sägas vara mer "riktig" än den andra.²⁴ Det är dock inte givet att den som åläggs bevisbördan också åläggs ansvaret att föra in bevisningen (bevisföringsbördan) i målet. Enligt till exempel bevissäkringsteorin separeras bevisföringsbördan från bevisbördan.²⁵ Denna tudelade modell tillämpas i försäkringsmål där bevisbördan placeras på försäkringstagaren men eftersom försäkringsbolaget ofta är den part som lättast att säkra

²¹ Hans Eklund, *Inhibition : Om Verkställighetsförbud M.M. I Judiciell Process, Inom Förvaltningsrätten Och I Utsökningsförfarandet*, Uppsala: Lustus, 1998) s 64.

²² Lundin i *Offentligrättsliga principer* uppl. 2 (2012) s. 201; von Essen, *Processramen i förvaltningsmål* uppl. 1(2009) s. 61

²³ Lindell, *Civilprocessen: Rättegång Samt Skiljeförfarande Och Medling* s. 536

²⁴ Per Olof Ekelöf, Henrik Edelstam, and Lars Heuman, *Rättegång: H. 4* (38; Stockholm: Norstedt, 2009) at 102, Roberth Nordh, *Bevisrätt B : Bevisbördan Och Beviskrav* (Praktisk Process, 7; Uppsala: Lustus, 2011) s. 15.

²⁵ Ekelöf, Edelstam, and Heuman, *Rättegång: H. 4* s. 79.

relevant information/bevisning placeras bevisföringsbördan på dem. Det leder till konsekvensen att om bolaget inte kommer in med bevisningen betraktar rätten försäkringstagarens uppgifter som belagda trots avsaknaden av konkret bevisning. Om bolaget istället fullgör sin bevisföringsskyldighet och för in relevant bevisning kommer rätten pröva målet som vanligt. Om rätten bedömer att den införda bevisningen inte är tillräckligt stark för att nå ställda beviskrav kommer försäkringstagaren förlora målet på grund av bevisbördans placering.²⁶

Frågan är då vad som gäller i mål där officialprincipen ger domstolen ett medinflytande över processinnehållet och en befogenhet, jämte parterna, att vidta utredningsåtgärder och införa bevisning i målet.²⁷ Det är viktigt att utreda huruvida officialprincipen i dessa fall påbjuder domstolen en skyldighet eller rättighet att föra bevisning eftersom detta torde påverka bevisbördans reella funktion. Domstolen kan aldrig vara part i ett mål (domstolen ska ju sakligt beakta omständigheterna i målet) men om officialprincipen dikterar att domstolen ska utreda, vad händer då domstolen inte fullgör sin skyldighet? Om officialprincipen endast ger en befogenhet (kompetens) och inte skyldighet blir frågan förstås inte lika tillspetsad även om viss problematiken kvarstår. Bengt Lidell har påpekat att begreppet bevisbörda riskerar att leda tanken fel när det gäller vårdnadsmålen (och andra indispositiva mål), eftersom domstolen i dessa har ett eget utredningsansvar och den bevisning som domstolen tar ställning till inte nödvändigtvis begränsas till det som parterna lagt fram. Mer riktigt och pedagogiskt, hävdar han, skulle vara att uttrycka det som att endera parten förlorar målet på grund av att bevisningen inte är tillräckligt stark inte på grund av bevisbördans placering.²⁸ Detta är en intressant vinkel och säkert ett kontroversiellt argument som jag avser att följa upp.

---

²⁶ Lindell, *Civilprocessen: Rättegång Samt Skiljeförfarande Och Medling* at 536 not. 77 och 78.

²⁷ Christian Diesen and Annika Lagerqvist Veloz Roca, *Bevis: 7, Bevisprövning I Förvaltningsmål* (Stockholm: Norstedts juridik, 2003) at 63.

²⁸ Lindell, *Civilprocessen: Rättegång Samt Skiljeförfarande Och Medling* at 536.

Avslutande kommentarer

Det finns många frågor som återstår innan jag har färdiga forskningsresultat och en avhandlingsmässig text.

Jag har dock vid olika tillfällen presenterat textavsnitt och diskuterat denna med akademiker och/eller domare. Det råder ingen tvekan om att avhandlingsämnet är aktuellt och relevant, även utanför den akademiska världen.

Under Asylum Law Seminar i Bergen 2013 presenterade jag i en workshop ett s.k. paper i vilket jag analyserade Europadomstolens dom *R.C. mot SE*²⁹. Min paper gick, i korthet, ut på att koppla officialprincipen till statens s.k. "positiva skyldigheter". Enligt Europadomstolen måste nämligen staten försäkra sig om att deras handlingar och beslut (en utvisning till exempel) inte leder till att EKMR art. 3 kränks (genom att den utvisade personen exempelvis blir torterad vid återsändandet). I det aktuella rättsfallet ansåg Europadomstolen att den svenska staten inte tillräckligt noga hade försäkrat sig om att en utvisning inte skulle kränka art. 3 EKMR eftersom det saknades utredningsmaterial (läkarundersökning hade inte gjorts/läkarintyg saknades) trots att det fanns, enligt Europadomstolens förmenande, indikationer på att den asylsökande tidigare utsatts för tortyr. Efter presentationen i Bergen följde en diskussion som engagerade såväl svenska praktiker/akademiker som utländska dito. Det blev särskilt tydligt att nederländska akademiker och domare var väl bekanta med rättsfallet och problematiken. Mitt projekt har således inte bara en nationell utan också en internationell dimension.

I våras presenterade jag vid ett domarseminarium (inom ramen för L/UMIN) en text som handlade om officialprincipens betydelse för rekvisitet "väpnad konflikt" i 4 kap. 2 § utlänningslagen. Syftet var dels att få rättstillämparens respons på huruvida processrättsterminologi fungerar som ett bra hjälpmedel för att strukturera domstolsprocessen, dels att ställa frågor om ansvaret för landinformation i asylmål. Jag valde rekvisitet "väpnad konflikt" eftersom det finns olika definitioner av dess innebörd, men också för att det krävs god landinformation för att avgöra om rekvisitet är uppfyllt. Då uppstår den intressanta frågan om hur domstolen förhåller sig till det faktum att Migrationsverket både är part i domstolsprocessen och expertmyndighet när det gäller landinformation. Därtill ville jag särskilt veta hur enskilda domarna förhåller sig till bevisningens robusthet.³⁰ Diskussionerna kom att handla om allmän källkritik, domstolens resurser (tid/kompetens) men också mycket om allmänna processuella frågor som bevisbördans placering, beviskravets höjd osv.

---

²⁹ Europadomstolens dom den 9 mars 2010 i målet *R.C. mot Sverige* (appl. no. 41827/07)

³⁰ Robusthet relaterar till själva kvalitetsbedömningen gäller frågan om hur *skör* eller *stabil* bevissituationen i det enskilda målet är, dvs. skulle det påverka bevissituationen om ett av de befintliga bevisen togs bort eller om ett nytt okänt bevis fördes in. Per Olof Ekelöf, Henrik Edelstam, and Lars Heuman, *Rättegång: H. 4* (38; Stockholm: Norstedt, 2009) at 188, Roberth Nordh, *Bevisrätt C : Bevisvärdering* (Praktisk Process, 8; Uppsala: Lustus, 2013) at 17.

Det finns naturligtvis fortfarande mycket kvar att utforska, varav en del kommer att rymmas inom ramen för min avhandling. Annat tar jag med mig som spännande uppslag till fortsatt forskning efter disputation.